

SINDHI

(ARABIC)

(COMPULSORY)

CS (Main) Exam 2015

Time Allowed : **Three Hours**Maximum Marks : **300**

QUESTION PAPER SPECIFIC INSTRUCTIONS

Please read each of the following instructions carefully before attempting questions :

All questions are to be attempted.

The number of marks carried by a question / part is indicated against it.

Answers must be written in **SINDHI (Arabic)** unless otherwise directed in the question.

Word limit in questions, wherever specified, should be adhered to and if answered in much longer or shorter than the prescribed length, marks may be deducted.

Any page or portion of the page left blank in the Question-cum-Answer Booklet must be clearly struck off.

1Q. هيٺين مان ڪنهن به هڪ وٽي تي اٽڪل 600

100

لفظن ۾ مضمون لکو.

(a) نوجوانن تي وڌندڙ دماغي بوجھ

(b) ناڪامي، ڪاميابي جي ڪٽي آهي!

(c) ڇا پڙهڻ جي عادت گهٽي پئي وئي؟

(d) سماج ۾ انڌر وٽواس خلاف قدم

هيٺ ڏنل شعر ڏيان سان پڙهو ۽ ان جي هيٺان
لکيل سوالن جا جواب صاف، صحيح ۽ سُر ڀوليءَ
۾ ڏيو.

12×5=60

ڀڄو رتوڻ ۽ ائين ٿيون ته ڀارت ۾ ڪاليجن مان
تعليم پڙهيندڙ نوجوانن جو 80 سيڪڙو بي روزگار آهن.
نوجوان تهه ڏسان تعلق رکندڙ شخصن مان هڪ جي رويي
۾ آڏو ان انگ سان ڀڃرائي نه ٿيندس. نوجوانن سان
گالهائيندي مان ائين چئي سگهجان ٿو ته تقريباً 90 سيڪڙو
نوجوان ان لاءِ بي روزگار آهن جا ڄاڻ ته اهي غير ذميوار
۽ ڪن لائق ڪندڙ آهن. ڪٿي نه ڪٿي نوجوانن غريب
طور طريقن وارو اعتماد ڏيکارڻ جي غلطي ڪرڻ شروع ڪئي
آهي. انهن کي ڪجهه ڪريو ٿي ناهي ۽ صرف وڏا
پيسا ٺاهڻا آهن.

انهن ناهي ته اهي بيهار آهن. گهڻا ته سٺي
انگريزي گالهائين ٿا ۽ منجهن پنهنجو پاڻ ۾ هڪ اعتماد
آهي. اهي تازه ترين پرنگ ٿون، فلمن ۽ چرچن گهڻن
جي ڄاڻ رکن ٿا. پر مذهبن ڪير ان کان اڳتي وڌي ٿو ته
پوءِ جي وائڙن جيان يڪ ٿڪ ڏسندا رهن ٿا. انهن
کي تمام گهڻو پيسو ڪمائڻ جي چاهت آهي، شعر جو
منڊيا هي وڏو اثر ۽ بگهار بابت روز چيچندڙ مواد

مان ڇاڻ پوي پيئي، پر انهن کي اهو هنر ناهي.
 جنهن جي مدر سان اهي ان قسم جو ناتو گهائي سگهن.
 انهن جو پيمانو ڪجهه منجهيل آهي؛ انهن کان سندن
 گريجوئيشن وشن بابت ڪجهه سوال پڇو، ته
 تڪرير ۾ ته ڪي ڪجهه سمجهه ۾ نٿي ڪونه ايندو. جنهن
 وڌيڪ پڙهائي ڪرڻ آهي ته نتيجي طور ڪير به ڪونه
 ٿو ڪري. پر ڪجهه ٻيا سوال به آهن. اخلاقيات
 ۾ هلڪي چلت بابت سوال، ته تون ڪنهن ۾
 پڙهڻ آهين، ته تون پنهنجو وانگائي ڏاڍو وڌيڪ
 ڪيئن معرفت ڪندو آهين. پوءِ اهي گهڻي ڀاڱي
 نوجوان ڇوڪرا ۽ ڇوڪريون ڇڻ مون ڏانهن منجهيل
 نظرن سان تهارين ٻيا، ”مون کي انهن سوالن جو
 ڪهڙو جواب ڏيڻو آهي؟“

اهو مهينو ننڍي ٿي ته انهن کي چيو وڃي ته
 اها سندن ئي زندگي آهي ۽ اهي پاڻ ئي پاڻ بابت
 مون کي ڪجهه ٻڌائين، ڇاڪاڻ ته اهي هميشه نهيا
 نهيا جواب ڏيندا آهن ته جيئن ڪجهه به چئي
 جان ڏيئي سگهي. ”جيڪڏهن مان ان بابت گهڻي
 ڪوشش ڪندس ته پوءِ مان مهينو ثابت ٿيندي“
 اهي چون ٿا. پوءِ راتون رات نوجوانن منجهان

گوڙها ڀانڱ، گئڻار وڃائيندڙ، اوڃ ڀرجي جا
 بنسٽين پر اداڪار بڻجن ٿا. مون کي ميرت
 ٿيڻي جيڪڏهن ڪو به ايترو وڃي گذري اهڙيون ڪجهه
 ٻيون ڪهاڻيون خريد ڪرڻ جي ناداني ڪندو.

جس ڇوڪر ڀارت اڳيان پيو وڌي، ته اسين
 ڪو به ويچار ئي ڪونه ڪندڙ پير پوي پيدا ٿيڻي آهي،
 جن جو مقصد ئي آهي بنا ڪجهه ڪرڻ جي بهترين زندگي
 جيڪو. اسين پيو ٿيڻي جي اسين بغير ڪنهن مقصد
 ۽ ارادي توڙي اخلاق جي لاءِ ڪا به ڪجهه پيدا
 ڪريون. جيڪڏهن پنهنجي جان ۽ مال ۽ ڪجهه ڪم
 جو ڪري ڏيکارڻ جي ڪن جوڻ ڏني وڃي ته پوءِ ڪهڙي
 پنهنجي جان ۽ مال وارو جواب ڏيندا. اوهان ڏهن
 نوجوان آهيو ته ڪجهه نه ڪجهه مقصد هئڻ جيڪاڻي،
 ٿي سگهي ٿو ته اوهان جا ويچار صحيح نه به هجن،
 پر اوهان ۾ هڪ مقصد جي حمايت جي ترقي هئڻ
 ڪهڙي، اڄ ڪلهه نوجوان پنهنجي مقصد طرف ڪو
 چاهه ٿي ڪونه پيا رکن، هن پير پوي جا ڪهڙي پٽيل
 جواب ڏندي مون کي لکندو آهي ته نئون منتر صرف
 پيسو ئي آهي، جيڪڏهن ڪير وڌيڪ معنيٰ خيز ڪالهه
 ڪري ٿو ته اهو مڏي خارج آهي.

سوال :

12

(a) نوجوانن جي بي روزگاري وڃا ڪهڙا سبب آهي؟

12

(b) اڄ جا نوجوان ليکڪ مان ڪهڙي توقع رکندا؟

12

(c) بقول ليکڪ، اڄ به نوجوانن جو ڪهڙو

هڪ ئي مقصد آهي؟

12

(d) اڄ به نوجوانن جو ڪهڙو نئون فنتر سمجهيو

وڃي ٿو؟

12

(e) موجوده نوجوان پير هي آڄو آدرشوار طرف

ڪهڙو لاڙو آهي؟

3Q

هيٺ ڏنل شعر جو سارُ انهيءَ آئيني اٽڪل هيڏي ڏي

جهي جيترو لکو. معرياني ڪري اُن کان گهٽ نه ڪريو.

سارُ، اوهان جي پنهنجي ڀولي ڏير هٿ ڪپي.

60

دفاع جي ميدان ۾ ٻاهرين ملڪن تي گهٽ ٿي گذري خود ڪفيل

تڪميل اڄ جوڻي نه پر رڻبندي توڙي معاشي لحاظ کان

مهموت آهي. سرڪار، گذريل دور ۾ پيداواري طاقت جي رچنا

ڪندي هر قسم جي فوج لاءِ ضرورت آهر آڻڻي فيڪٽرين ۽

ٺهي شعبي پبلڪ سيفٽي ڪميٽي ٺاهيو آهي. پوءِ به دفاعي هٿيارن
 جي پيداوار جي لڳاتار ۽ صلاحيت لاءِ هندوستان جي پاران پبلڪ سيفٽي
 ڪميٽي وڌائي ڇڏي ضرورت آهي. ان سلسلي ۾ ڏيهي پيداوار کي
 هٿي ڏيڻ ۽ واڌاري لاءِ 'هندوستان ۾ ٺاهيو' جي روپ ۾
 هڪ اهم قدم کڻيو ويو آهي. دفاعي هٿيارن جي ضرورت پڻ
 تمام اڻڀار ڪا وڌيڪ آهي ڇاڪاڻ ته ان سان نه صرف ڏيهي
 ٺاڻي جي بيمت ٿئي ٿي پر ملڪ جي سلامتي رکي سگهي ٿي.
 ملي ٿي.

دفاعي ميدان ۾ 'هندوستان ۾ ٺاهيو' جي پاليسي ان لاءِ به
 هلائي وڃي جو هندوستان جي سرڪار ان جي اعليٰ استعمال
 ڪندڙ ٿي آهي. دفاعي ماهرن واري پاليسي 'ماتحت ڏيهي'
 دفاعي صنعت جي واڌاري لاءِ سرڪاري پاليسي پلي پائڻ ڄاڻي ٿي.

جتي 'هندوستان ۾ ٺاهيو' ۽ 'خريد ڪريو' ۽ هندوستان ۾ ٺاهيو
 کي ٻاهرين دنيا مان 'خريد ڪريو' هٿان ترجيح ڏني وڃي ٿي.
 ايندڙ دور ۾ اميرت جي چونڊ ڏاڍو گهٽ نظر ايندي ۽
 گهربل نظام جي پيداوار ۽ ان جي وڪاس لاءِ هندوستان
 صنعتڪاري رکي ٻاهرين مواقع ڏنا ويندا. جيئن ته تڪڙا آهن

جي خيال کان هندوستانی ڪھنڊن کي موجوده دور ۾ مھل
 لڳاتو نہ بہ ھوندي، ان لاءِ انھن کي ڀاڱيوار ۽ طور ۽ ھنن
 ملڪن سان گڏيل ڪارخانا ٻڌرائي ھڪٻئي جي ساٿ سان
 تھڙا لڳي ھائل ڪرڻ جو انتظام ٿي سگھي ٿو.

ھن مھل تائين گھرو صنعت ڪار ۽ ڪي دفاعي سيٽرم
 ڊاھل ڪرڻ لاءِ لائسنس ۽ ايف. ڊي. اي. پاليسي ڏيڻ
 ۾ نہ ڪون ھونديون ھيون، ان لاءِ دفاعي پيداوار جي ميدان ۾
 پروھيس کي آسان ڪرڻ لاءِ ھڪھڙو اقدام ڪنڻا ويا آھن.
 دفاعي ميدان ۾ ٻاھرين سھڪار کي ھٿي ڏيڻ لاءِ ايف. ڊي. اي.
 پاليسي ۽ ڪي آسان ڪرڻ سميت ڪا وڌيڪ اھميت رکي ٿي.
 لائسنس واري پاليسي ۽ ڪي بہ آسان ڪيو ويو آھي ۽ ھن ڪھڙي
 ٻيڙا، خام مال، تھڙا ۽ ٻيا اوزار ۽ پيداواري مشينري
 ان ھيٺ لائسنس جي دائري کان ٻاھر ڪڍيل آھن.
 جيڪي بہ ڪھنڊيون ان قسم جو مال تيار ڪرڻ جون ھو اھن
 آھن تہ کين انڊسٽريل لائسنس جي ضرورت ڪونہ آھي.

دفاعي ميدان ۾ گھرو توڙي ٻاهرين سميٽ گھڙندا،
 ٻنهي کي وڏو موقعو ڏنل آهي. هڪ طرف سرڪار ان قسم
 جي حاضرات لاءِ پاليسي ۾ ضروري تبديليون آڻي رهي آهي
 جنهن ۾ ايف. ڊي. آر. سميٽ، انسٽي توڙي موانگي پڻ
 اچيو وڃي ٿا، ان لاءِ منجهن کي به ٿيڻا لڳي ۽ گھربل
 سميٽ جي واڌاري واري للخارج قبول ڪرڻي پوندي.
 دفاع، اهو ميدان آهي جنهن ۾ ڌاري وڏي سميٽ،
 ٿيڻا لڳي ۽ پوئلڳ جي ضرورت آهي. ان لاءِ منجهن کي
 به عارضي مفاد ڇڏي وڏي مدت واري فائدي لاءِ ٻنهي
 زهن تي ٻڌل ٿي پوندي. اسان کي کوجنا ۽ ترقي ۽
 پيداواري صلاحيتن ۾ خلائق اٿئي ۽ ڏانهن ڌيان ڏيڻ
 جي ضرورت آهي. گھرو صنعتڪاري کي وڌائڻ ۽ ڪارخانن جي
 معرڪي سميت ۾ ڊاٽا پروٽيڪٽ لاءِ پبلڪ توڙي پرائيويٽ
 ٻنهي لاءِ معيار ڪار ماحول هجڻ جي ضرورت آهي.

(لفظن 483)

20

هيءَ ڏنل ٽڪر جو انگريزي ۾ ترجمو ڪريو:-

4Q.

عربستان ۾ وڏو حصو بيان تي هڻي آهي. اُتي
 صرف واري ۽ پيٽرول سوار پيو ڪجهه به ناهي. اها واري
 ايترو ته تيز واري هوندي آهي جو ان تي اوهين ^{ڏينهن جو پيرين اڪهارو}
 ڪسي به نڪا سگهو. انهن بيانن ۾ ڪهي تمام وڏي گھربل ۽ امان

پاڻي رجا جھشعا به ڀاهر ڦٽي نرين ٿا، جيڪي ايترو ته اونھائي
 ۾ هوندا آهن جو سڄي زمين به انھن کي سڪائي نه سگھندي
 آهي. اهي ڇشما ڦھيلي ڪا، تمام دور وڌي ۽ گھٽ انداز
 ۾ آهن پر جتي به اھڙو دفع به جھشعو آهي ته اهي
 سڪاڻا ڀرڻ وڃن ٿا جي پيداوار ٿئي ٿي، جنھن ساء ان
 جھشمي جو دورو ڀر وارو ھو تڏاڻ ساء ڀريل ۽
 سر سبز و سڪاڻا ٿي پوي ٿو. ان کي ئي بيلياڻ جي وچ وارو
 زرخيز ھو 'اوپيسن' ڪري سڏجي ٿو.

عرب ماھو جيڪي شعري ڪا، ڀاهر بياباني ۾ رھن
 ٿا، اهي ڀرو سال گھٽدا ئي رھن ٿا. اهي ضيڪوڙي
 ڪري رھندا آهن جيڪي آسانيءَ سان ^{ڀريل} ڳاڙي ۽ الڙي
 سگھن ٿا ته جيئن اهي هڪ زرخيز زمين ڪا، سن زرخيز
 زمين ٿا ٿين آسانيءَ سان اچي وڃي سگھن، جنھن ۾ ڏن پوکي ڪيون
 ۽ اتي لار پاڻي رگاھ حاصل ڪري سگھن. انھن بياباني ۾ عرب ماھو ڦڻ ميو

یہ کہی رہی وہی میر تیار تیل خار خون گاسندا اکھن: اُھی انھن
کی سکاٹی پورو سال بچ کاٹل لاءِ مرکی مڈندا اکھن:

انھن عربن کی پوری دنیا جا حسین و جمیل گھوڑا
دھوندا اکھن: دھک عرب اھری گھوڑی تی سوار کی کنڈی
فتر محسوس کنڈو اھی ۽ ان سان دینھنی شری حیات
تھری پارہن جیات پیار کنڈو اھی: دھک عرب لار انہی
گھوڑی کان وڈیک اُٹ کاراٹو دھونڈو اھی: مین نہ
اھو تھو متارو ۽ مضبوط پچ دھونڈو اھی: دھک اُٹ
پن گھوڑن جیترو مال دیوئی سنگھنڈو اھی: عرب ماھو
اُٹ تی مال نہ دیوئی اکھن نہ نال نہ ان تی سوار
دھوندا اکھن: اٹل دھو ملن جا میل انھن بیابانن م
پیا مھندا اکھن: اٹل لگنڈو اھی پچ اھو اُٹ مھن
محنت م بیابان جو جھار: اھی: جنھن کروی ملی
ان کی ان نالی سان سنڈیو وینڈو اھی:

Language and communication are something that children learn by talking to one another. But schools consider this an act of indiscipline. Instead, we have a special grammar class to learn language ! One educationist remarked, 'It is nice that children spend just a few hours at school. If they spend all 24 hours in schools, they will turn out to be dumb !' In most schools, teachers talk, children listen. The same is true for other skills also. Children learn a great deal without being taught, by tinkering and pottering on their own.

Changes in the school system, if they are to be of lasting significance, must spring from the actions of teachers in their classrooms, teachers who are able to help children collectively. New programmes, new materials and even basic changes in organisational structure will not necessarily bring about healthy growth. A dynamic and vital atmosphere can develop when teachers are given the freedom and support to innovate. One must depend ultimately upon the initiative and respectfulness of such teachers and this cannot be promoted by prescribing continuously and in detail what is to be done.

In education we can cry too much about money. Sure, we could use more, but some of the best classrooms and schools I have seen or heard of, spend far less per pupil than the average in our schools today. We often don't spend well what money we have. We waste large sums on fancy buildings, unproductive administrative staff, on diagnostic and remedial specialists, on expensive equipment that is either not needed, or underused or badly misused, on tons of identical and dull textbooks, readers and workbooks, and now on latest devices like computers. For much less than what we do spend, we could make our classrooms into far better learning environments than most of them are today.

6Q. (a) هيٺ ڏنل پهاڪن جي معنيٰ لکي ۽ پوءِ اُهي
جملن ۾ ڪتب آڻيو.

2×5=10

(i) ڪُڪرُ ڪوريءَ جي نانڊ وڌيري جو.

(ii) آئي ٿاندي لاءِ بورچياڻي ٿي ويئي.

(iii) هجيئي ناٿو ته گهم لڙڪاڻو!

(iv) ڏورين ڏورين ۾ لھان ڪمال ۾ ملان ھوٽ

(v) جيئرو تنهنجو نانڊ پاڇهه به اوڏيائي مڪان!

(b) هيٺ ڏنل محاورن جي معنيٰ لکي ۽ پوءِ اُهي
جملن ۾ ڪتب آڻيو.

2×5=10

(i) اڃا ڪار پڌرا سُر

(ii) اک ٻيٽ

(iii) اڄ ڪار ڪرڻ

(iv) ڪارنهن ڪلڻ

(v) وارو ونگو نه سُر

$$2 \times 5 = 10$$

(c) هيٺ ڏنل لفظن جون صفتون لکيو.

(i) ڪارڻ

(ii) سونهن

(iii) محنت

(iv) معياري

(v) اخباري

$$2 \times 5 = 10$$

(d) هيٺ ڏنل لفظن جا اسم ذات لکيو.

(i) ڪاريگر

(ii) اچو

(iii) رقاصه

(iv) تڪڙو

(v) فريجي